



Fase 3. Encàrrec o realització de l'avaluació

Eina pràctica 3.4. Com puc avaluar emprant mètodes participatius?

Incorporar la participació en l'avaluació significa involucrar, en major o menor mesura, els grups d'interès del programa o política en qüestió en el procés de la seva avaluació. L'avaluació participativa és aquella que fa possible que les parts interessades prenguin part en totes les fases del procés d'avaluació, des del seu disseny fins a la recollida i anàlisi d'evidències i la formulació de conclusions i recomanacions.

“Els assumptes polítics són massa seriosos per a què els deixem als polítics”.

Hanna Arendt

Què és?

Qualsevol tipus d'avaluació permet integrar l'enfocament participatiu donat que existeix una àmplia diversitat de tècniques i instruments que es poden combinar per donar resposta a les preguntes d'avaluació incorporant-hi la participació. L'enfocament participatiu pretén que l'avaluació i els seus resultats siguin significatius per als actors i persones implicades.

Les decisions vinculades a la participació, no obstant, han de ser sempre sensibles al context. D'aquesta manera, no tots els contextos ofereixen les mateixes possibilitats d'obrir-se a la participació.

Tot i així, en tots els processos d'avaluació es pot realitzar un esforç de democratització, cercant reconèixer i incorporar diferents opinions, interessos i coneixements.

Toolkit

Fitxa de situació



Qui

Equip d'avaluació, agents implicats i persones participants o beneficiàries



Quan

Tot el cicle de gestió de l'avaluació



Com

Fent participats els agents clau en el procés d'avaluació

Eines pràctiques per a iniciar-se pas a pas en el disseny, planificació i avaluació de polítiques públiques

Per a què serveix?

En la mesura en què les parts interessades orienten el sentit de l'avaluació, augmenta la pertinença i adequació dels continguts d'aquesta, així com la viabilitat de l'aplicació dels seus resultats.

Arguments a favor de la incorporació de la participació en l'avaluació:

- **Justificació pragmàtica:** Apunta que incorporar la veu dels agents implicats (i en especial de les persones destinatàries de la política) incrementa les possibilitats d'èxit a l'hora d'incorporar i utilitzar els resultats de l'avaluació.
- **Justificació política:** Estableix que la incorporació de la participació en l'avaluació és una forma de promoció d'una societat més democràtica, en la mesura en què la ciutadania s'involucra en la gestió de les polítiques públiques.
- **Justificació filosòfica o epistemològica:** Defensa que mai no existeix una única visió sobre un programa, una política o un fenomen social, de manera que és important i necessari reconèixer la pluralitat de punts de vista i escoltar totes les veus.

Tenint en compte aquesta tipologia de justificacions, a continuació es destaquen les principals utilitats de la incorporació de la participació en l'avaluació i el seguiment d'una política.

Utilitat d'incorporar la participació en el seguiment i l'avaluació d'una intervenció

- Generar sinergies entre els agents implicats en la política pública.
- Consolidar els equips de treball amb els processos col·laboratius per generar coneixement i lideratges distribuïts.
- Contribuir al desenvolupament de les capacitats tècniques i de treball en xarxa de les persones i agents participants.
- Identificar preguntes d'avaluació rellevants per a les persones a qui està dirigida la política, generant d'aquesta manera un coneixement més rellevant.
- Millorar la comprensió dels efectes del programa aprofundint en els mecanismes causals (com i per què el programa ha generat, o no, determinats efectes).
- Generar aprenentatges i recomanacions rellevants i significatives per als agents implicats i les persones beneficiàries de la intervenció.

“El diàleg real no és parlar amb gent que pensa el mateix que tu”.

Zygmunt Bauman

Quins passos s'han de seguir?

L'ús de mètodes participatius requereix identificar les persones i actors que es vol que participin i generar espais i eines per fer efectiva la participació.



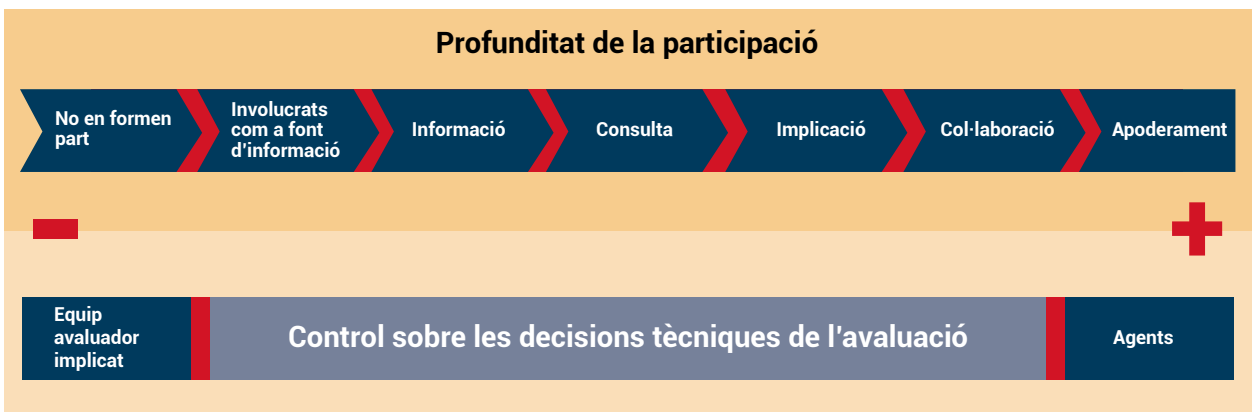
Pas 1

Decidir qui es vol implicar i amb quin grau de profunditat

Un cop s'ha decidit que es vol incorporar la participació a l'avaluació, cal identificar quines persones i actors es vol que s'impliquin en l'avaluació i amb quin grau de profunditat.

Cal identificar les persones que es vol que participin, donar-los informació comprensible sobre el procés d'avaluació i explorar els seus interessos respecte l'avaluació. En aquest moment és oportú plantejar quin és el propòsit de realitzar una avaluació participativa, ja que aquest determinarà en bona mesura el grau i els moments de participació, així com les metodologies i tècniques que s'empraran.

Cal tenir en compte els diferents nivells de participació, definits al següent esquema de procés, que van de la no participació fins a l'apoderament. A major intensitat de la participació, es produeix una major cessió del control de les decisions de l'avaluació cap als actors implicats, així com major traspàs de competències i suport tècnic.



Font: Cordoncillo, C. Incorporar la participació en l'avaluació de polítiques públiques. Guia pràctica 18. Ivàlua. 2021.



Pas 2

Definir l'estratègia de participació

Per definir l'estratègia de participació cal concretar en quin grau i com participarà cada actor en cada fase de l'avaluació.

El procés d'avaluació es pot dividir en quatre fases: la planificació, el disseny metodològic, l'execució i, finalment, la presa de decisions o incorporació dels resultats. Probablement, per cadascuna d'aquestes fases els actors tindran diferents interessos i qüestions a aportar. Abans de concretar com es durà a terme la participació, cal pensar quin grau de participació es vol propiciar per part de cadascun

dels actors, en cada fase de l'avaluació. Aquest fet determinarà en bona mesura les decisions obertes a l'opinió dels actors implicats, així com els espais i instruments adequats per a dinamitzar aquesta participació. Per acabar de concretar l'estratègia i fer-ne el seguiment, pot resultar útil crear una comissió representativa dels diferents actors als que es tractarà d'implicar.

Matriu de vinculació dels agents en les diferents fases del procés d'avaluació

Fases i tasques del procés d'avaluació	Agents implicats segons tipus de participació						
	No en formen part	Involucrats com a font d'informació	Informació	Consulta	Implicació	Col·laboració	Apoderament
Planificació de l'avaluació							
• Definició del propòsit d'ús de l'avaluació							
Disseny metodològic de l'avaluació							
• Construcció de la Teoria del Canvi del programa							
Execució de l'avaluació							
• Anàlisi de la informació							
• Interpretació dels resultats							
Preses de decisions basades en l'evidència							
• Comunicació dels resultats							

Font: Cordoncillo, C. *Incorporar la participació en l'avaluació de polítiques públiques (Elaboració a partir de Bryson, Patton i Bowman, 2011). Guia pràctica 18. Ivàlua. 2021.*



Pas 3

Definir les eines que s'utilitzaran en cada moment

Cal posar en funcionament espais i dinàmiques de participació en les diferents fases de l'avaluació. Per això es compta amb eines de treball flexibles i complementàries entre elles.

Les eines i tècniques disponibles per promoure i incorporar la participació al llarg de l'avaluació són moltes i es troben sempre obertes a ser adaptades a les necessitats de cada ocasió. És per això que fer-ne un llistat exhaustiu és una tasca complexa. Tanmateix, a la següent taula es presenta un llistat en el que es relacionen diferents eines amb el tipus de participació

que promouen. D'aquesta manera, mentre els jurats populars són especialment adients per consultar, el photovoice pot servir per implicar i els tallers (o workshops) per col·laborar o inclús apoderar. Per obtenir més informació sobre l'aplicació d'aquestes tècniques, podeu consultar els materials referenciats al final d'aquesta eina.

Tècnica	Informar	Consultar	Implicar	Col·laborar	Apoderar
<p>Pluja d'idees (Brainstorming) Tècnica per a desenvolupar solucions creatives a partir de la focalització en un problema i el llançament d'idees espontànies.</p>					
<p>Jurats populars Tècnica de presentació d'evidències davant d'un jurat format per membres de la comunitat, que emet un veredict.</p>					
<p>Indicadors comunitaris Mesures de seguiment del progrés de la intervenció construïdes i recollides per la mateixa comunitat participant.</p>					
<p>Presentació pública Acte de presentar una determinada informació de manera pública (oberta a tota la ciutadania).</p>					
<p>Democràcia en línia Ús de plataformes digitals de participació ciutadana per a la recollida d'opinions i propostes en relació a un tema.</p>					
<p>Passejades exploratòries Passejades comunitàries guiades per a identificar problemes i/o necessitats (generalment relacionades amb l'espai públic).</p>					
<p>Hotline d'informació Línia (telefònica o digital) oberta per a demanar informació sobre una determinada qüestió.</p>					
<p>Photovoice Tècnica de recollida d'informació a partir de fotografies realitzades per les persones que participen de la intervenció i explicades per elles mateixes.</p>					
<p>Planning4real Tècnica per a recollir les opinions del veïnat a partir d'un exercici de representació del barri ideal.</p>					
<p>Matriu de prioritització Eina per a identificar i fer públiques les opinions i grau d'importància que un grup de persones atorguen a una sèrie de qüestions.</p>					
<p>Role playing Activitat on s'assignen rols a les persones participants per tal que teatralitzin una situació vinculada a un tema d'interès i després l'analitzin.</p>					
<p>Anàlisi de stakeholders Eina per a analitzar els interessos, posicionaments i les relacions dels agents implicats en una intervenció.</p>					
<p>Línia del temps participativa Tècnica per a recordar amb la comunitat una sèrie d'esdeveniments i valorar-ne la importància.</p>					
<p>Assistència tècnica Acompanyament tècnic a un determinat públic per a facilitar la comprensió de conceptes o situacions complexes.</p>					
<p>Tallers (workshops) Espai de treball col·laboratiu orientat a l'assoliment d'uns objectius predefinitos.</p>					
<p>World Cafe Tècnica de dinamització grupal on els/les participants circulen per diferents espais de treball col·laboratiu, agregant les seves idees a les de la ronda anterior.</p>					

Font: Cordoncillo, C. Incorporar la participació en l'avaluació de polítiques públiques. Guia pràctica 18. Ivàlua. 2021.

Què cal tenir en compte per aplicar-ho?

Recomanacions



Ser pacients a l'hora d'esperar els resultats

Els beneficis de la participació mai no són automàtics ni estan garantits. Per molts esforços i recursos que s'inverteixin en incorporar la participació en el procés d'avaluació, els beneficis del diàleg mai no es poden donar per suposat. L'èxit de la participació requereix una gestió constant no només de les opinions i possibles desavinences, sinó també de les expectatives de les parts.



Tenir presents una sèrie de consideracions ètiques

Acomplir una sèrie de consideracions ètiques a l'hora d'utilitzar l'enfocament participatiu en l'avaluació requereix de temps, recursos i, sobretot, compromís per part de les parts implicades; la participació s'ha de poder donar en igualtat de condicions per part de tots els agents; la participació no pot contribuir a reforçar desigualtats existents; i, cal preveure com es resoldrien possibles conflictes entre els agents i persones participants.



Despertar l'interès i desenvolupar competències dels agents participants

Més enllà de coordinar les activitats participatives, també cal promoure i desenvolupar l'interès i les competències dels agents participants en l'avaluació. Pot representar un repte important adoptar plenament un enfocament participatiu en l'avaluació de polítiques complexes que compten amb diferents components o línies d'intervenció. Tot i així, és un enfocament que permet combinar mètodes i eines d'avaluació per a generar solucions a mida.

Més recursos

Guies i manuals

[Effective Engagement: Building relationships with community and other stakeholders](#). Book 3: the engagement Toolkit. Department of Sustainability and Environment, State of Victoria. 2005

[Tools together now! 100 participatory tools to mobilise communities for HIV/AIDS](#). International HIV/AIDS Alliance. 2006

Incorporar la participació en l'avaluació de polítiques públiques. Guia pràctica 18. Ivàlua. 2020.

[Participatory Approaches, Methodological Briefs: Impact Evaluation 5](#). Florence: UNICEF Office of Research. 2014.

Casos d'aplicació

[Avaluació participativa del Programa Consulta Jove: valoració dels professionals implicats](#). Gabinet Tècnic d'Atenció Primària de Mallorca. GOIB. (2017)

Center for Healthier Children, Families and Communities. (2012). [Avaluació estatal de la Llei de serveis de salut mental \(MHSA\)](#). Universitat de Califòrnia Los Angeles (UCLA).

Juny 2020

© Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua), 2020.

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional. Es permet a tercers distribuir, retocar i crear a partir de l'obra llicenciada de manera no comercial, la distribució de les quals cal fer-la amb una llicència igual a la que regula aquesta l'obra original.

Coordinació de contingut

Marçal Farré

Coordinació de l'edició i direcció d'art

Jordi Miras Llopart

Redacció

Carla Cordocillo, Marçal Farré i

Jordi Miras Llopart

Revisió d'estil

Mireia Climent

Disseny gràfic identitat visual corporativa

fmil.es

Maquetació

CoolStudio

Ivàlua

Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques

C/ Pau Claris 108, 4t 1a

Barcelona 08009

Tel. +34 935 545 300

info@ivalua.cat

Més recursos en avaluació

ivalua.cat

Toolkit

Fase 1. Disseny de la política pública

Eina pràctica 1.1.

Com puc elaborar una Teoria del Canvi?

Eina pràctica 1.2.

Com puc dissenyar polítiques basades en evidències?

Fase 2. Plantejament de l'avaluació

Eina pràctica 2.1.

Com puc formular bones preguntes d'avaluació?

Eina pràctica 2.2.

Com puc incorporar la perspectiva de gènere a l'avaluació?

Eina pràctica 2.3.

Com puc elaborar un pla d'avaluacions?

Fase 3. Encàrrec o realització de l'avaluació

Eina pràctica 3.1.

Com puc encarregar una avaluació?

Eina pràctica 3.2.

Com puc construir indicadors per a una avaluació?

Eina pràctica 3.3.

Com puc recollir percepcions i experiències per a una avaluació?

Eina pràctica 3.4.

Com puc avaluar emprant mètodes participatius?

Fase 4. Incorporació del coneixement i l'evidència

Eina pràctica 4.1.

Com puc incorporar els resultats d'una avaluació a la presa de decisions?

Eina pràctica 4.2.

Com puc comunicar eficaçment una avaluació?

Eines pràctiques per a iniciar-se pas a pas en el disseny, planificació i avaluació de polítiques públiques

ivàlua ✓
Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Avaluar per millorar

A Ivàlua promovem la cultura de l'avaluació de polítiques públiques a Catalunya. Avaluem polítiques públiques, difonem evidències, oferim formació i elaborem recursos.

Institucions membres d'Ivàlua



Generalitat de Catalunya
Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda



Diputació Barcelona



Universitat Pompeu Fabra
Barcelona



Consell de Treball, Economia i Social de Catalunya



Generalitat de Catalunya
Consell Interuniversitari de Catalunya